

Rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelma

Alueellinen sote-palvelulinjoja sitova toteutussuunnitelma

Sote-johtoryhmä hyväksynyt 4.12.2024

Päivitetty ja hyväksytty sote-johtoryhmässä 12/2025

Sisällys

Johdanto.....	2
1 Suunnitelman päivittämisen ja seurannan käytännöt.....	2
2 Tavoitteet suunnitelman voimassaoloajalle	2
2.1 Suunnitelman voimassaoloaika.....	2
2.2 Tavoitteet	3
3 Rakenteellisen sosiaalityön organisointi	4
3.1 Toimijoiden roolit, vastuut ja yhteistyö.....	5
3.2 Suunnitelman yhteys hyvinvointialueen strategiseen suunnitteluun.....	7
4 Rakenteellisen sosiaalityön toteuttaminen.....	9
4.1 Alueellinen tietotuotanto ja tiedon hyödyntäminen	9
4.1.1 Kehittämistarpeet.....	12
4.2 Kansallinen tietotuotanto	12
4.2.1 Kansallisen tietotuotannon toimeenpano hyvinvointialueella	13
4.2.2 Kehittämistarpeet.....	13
4.3 Rakenteellisen sosiaalityön työkäytännöt.....	13
4.3.1 Työkäytännöt.....	13
4.3.2 Kehittämistarpeet.....	18
5 Osaamisen vahvistaminen.....	19
5.1 Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen vahvistamisen käytännöt.....	19
5.2 Kehittämistarpeet	22
6 Viestintä.....	22
Suunnitelman päivitystiedot.....	23

Johdanto

Tämä on Pirkanmaan hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelma¹. Toteutussuunnitelman käyttötarkoituksena on tukea hyvinvointialuetta sosiaalihuoltolain 1301/2014 7§ mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi. Rakenteellisen sosiaalityön alueellinen toteutussuunnitelma on käytännön työväline rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueella. Toteutussuunnitelman tavoitteena on varmistaa rakenteellisen sosiaalityön kokonaisuuden hallinta, rakenteellisen sosiaalityön tiedon hyödyntäminen sosiaalihuollon kehittämisessä ja tietojohdantamisessa sekä rakenteellisen sosiaalityön työkäytäntöjen edistäminen.

1 Suunnitelman päivittämisen ja seurannan käytännöt

Rakenteellisen sosiaalityön alueellinen toteutussuunnitelma katselmoidaan ja tarvittaessa päivitetään kerran vuodessa. Sote-johtoryhmä on nimennyt rakenteellisen sosiaalityön työnyrkin päivittämisen vastuutahoksi. Sote-johtoryhmä hyväksyy toteutussuunnitelman. Rakenteellisen sosiaalityön alueellinen toteutussuunnitelma julkaistaan Pirkanmaan hyvinvointialueen julkisilla verkkosivuilla ja henkilöstön intrassa. Suunnitelman toteutumista seurataan rakenteellisen sosiaalityön työnyrkissä ja viedään arvioitavaksi sote-johtoryhmälle vuosittain.

2 Tavoitteet suunnitelman voimassaoloajalle

2.1 Suunnitelman voimassaoloaika

Toteutussuunnitelma on voimassa toistaiseksi. Sitä tarkastellaan vuosittain ja tarvittaessa päivitetään. Tarkastelussa huomioidaan muut hyvinvointialueella laaditut strategiset asiakirjat kuten hyvinvointialueen strategia, hyvinvointisuunnitelma sekä

¹ Rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelmaan on saatu mallipohja, jota on muokattu Pirkanmaan hyvinvointialueen tarpeisiin sopivaksi. Mallipohja on laadittu lopulliseen muotoonsa Suomen kestävän kasvun ohjelmaan (RRP) kuuluvassa ja THL:n hallinnoimassa Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projektissa kesäkuussa 2024. Suomen kestävän kasvun ohjelmalla tuetaan ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää kasvua. THL on saanut rahoitusta Kestävän kasvun ohjelmaan EU:n kertaluonteisesta elpymisvälineestä (Next Generation EU).

asiakaskokemuksen ja osallistumisen ohjelma. Lisäksi jatkossa on hyvä huomioida kansallisen tietotuotannon aikataulu.

2.2 Tavoitteet

Toteutussuunnitelmalle on asetettu seuraavat tavoitteet:

1. Ylläpitää rakenteellisen sosiaalityön rakenteita ja työtapoja toteutussuunnitelmassa määritellyllä tavalla.
2. Vahvistaa henkilöstön osaamista ja toimijuutta rakenteellisessa sosiaalityössä.
3. Viestiä selkeästi ja ajantasaisesti rakenteellisen sosiaalityön keskeisistä aiheista.
4. Varmistaa rakenteellisen sosiaalityön tiedon hyödyntäminen johtamisessa, kehittämisessä ja strategisessa suunnittelussa.
5. Lisätä sosiaalihuollon asiakkaiden ja järjestötoimijoiden mahdollisuuksia osallistua rakenteellisen sosiaalityön tekemiseen yhdessä hyvinvointialueen työntekijöiden kanssa.

Rakenteellisen sosiaalityön työotteessa on ominaista marginaalissa elävien henkilöiden olosuhteiden näkyväksi tekeminen ja dialogi heidän kanssaan. Huomio kiinnittyy keskeisten ja nousevien sosiaalisten ja yhteiskunnallisten ilmiöiden havaitsemiseen ja niihin liittyvään tiedonmuodostukseen. Tavoitteena on mahdollisimman reflektiivinen suhtautuminen niihin valtapositiioihin, joita liittyy ammattilaisen ja asiakkaan väliseen suhteeseen ja institutionaaliseen valtaan. Työn keskiössä ovat yhteiskunnassa marginaaleihin asetettujen henkilöiden ja ryhmien kanssa yhdessä tehty vaikuttamistyö ja ihmisoikeustyö. Tavoitteena on edistää kaikkien henkilöiden yhdenvertaista ihmisarvoa.

Lisäksi erityisenä Pirkanmaan hyvinvointialueen tavoitteena on seurata asunnottomuuden poistamisen ja köyhyydestä seuraavien vaikutusten vähentämisen tavoitteita. Sekä asunnottomuuden poistaminen että köyhyydestä seuraavien vaikutusten vähentäminen vaativat laajaa yhteiskunnallista sitoutumista ja monialaista yhteistyötä eri toimijoiden, kuten hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen, yritysten ja asukkaiden kesken. Asunnottomuus määrittyy sosiaalista ja yhteiskunnallisista ongelmista yhtenä selkeimmin rakenteellisena ongelmana, ja sen

kehitystä on perusteltua tarkastella erityisesti. Pirkanmaa on vetovoimainen maakunta, jonka väestönkasvu on Suomen suurimpia. Tämä osaltaan hankaloittaa kohtuuhintaisten asuntojen saatavuutta ja heikentää joidenkin henkilöiden asemaa asuntomarkkinoilla. Asumisen ongelmat ja kriisit koskettavat kaikkia ikäryhmiä ja ovat ominaisia työskentelyn kohteita sosiaalihuollon kaikissa palveluissa.

Asunnottomuuden kehitykseen vaikuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saavutettavuus ja saatavuus. Köyhyyden osalta taas keskeistä on kiinnittää huomiota hyvinvoinnin ja terveyden ja pienituloisuuden välisiin yhteyksiin. Terveyskuilut, ylisukupolvinen köyhyys ja sosioekonomisen aseman vaikutukset koettuun hyvinvointiin ovat rakenteellisia kysymyksiä, joiden ratkaisemiseksi hyvinvointialueella tulee tehdä toimenpiteitä.

Jatkossa hyvinvointialueella on myös mahdollista hyödyntää THL:n hallinnoimassa Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projektissa tuotettua rakenteellisen sosiaalityön kansallista tietotuotantomallia², jossa pilotti-ilmiötarkastelussa on ollut asunnottomuus, mielenterveys, päihteet ja taloudellinen toimeentulo. Tietotuotantomalli perustuu kansallisesta sosiaalihuollon seurantarekisteristä saataviin kattaviin tietoihin, joita rikastetaan muilla kansallisilla tilastotiedoilla. Sosiaalihuollon Kanta-palveluihin liittymisen takaraja on syksyllä 2026 ja tämä osaltaan viivästyttää sosiaalihuollon seurantarekisteristä saatavia tietokokonaisuuksia.

3 Rakenteellisen sosiaalityön organisointi

Sosiaalihuoltolaista nousevaan velvoitteeseen tehdä rakenteellista sosiaalityötä on sitouduttava hyvinvointialueen organisaation kaikilla tasoilla. Eri toimijoiden roolit ja vastuut kuvataan selkeästi.

² Palvelussa voidaan tarkastella sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevaa tietoa kansallisesti sekä yhteistyö- ja hyvinvointialueilla. Palvelun tietoja voidaan käyttää tavoitteellisten toimien ja toimenpide-ehdotusten tekemiseen, joilla ehkäistään ja korjataan sosiaalisia ongelmia sekä parannetaan ihmisten hyvinvointia ja terveyttä koko maassa ja eri alueilla. Linkki palveluun: [Workbook: rake](#)

3.1 Toimijoiden roolit, vastuut ja yhteistyö

Pirkanmaan hyvinvointialueella on muutamia rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta keskeisiä toimijoita, joiden tehtävänä on mahdollistaa ja seurata, että:

- Sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista toteutuu.
- Hyvinvointialueella tehdään tavoitteellisia toimia ja toimenpide-ehdotuksia sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä hyvinvointialueen asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi.
- Sosiaalihuollon asiantuntemusta hyödynnetään osana hyvinvointialueen muita toimialoja ja kunnan suunnittelua sekä yhteistyössä yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen.

Sote-johtoryhmä

Sote-johtoryhmä ohjaa rakenteellisen sosiaalityön toteutumista Pirkanmaan hyvinvointialueella. Rakenteellisesta sosiaalityöstä esitellään säännöllisesti puolivuositain koosteet (n. 15 min) hyvinvointialueen laajennetussa sote-johtoryhmässä. Sote-johtoryhmään rakenteellisen sosiaalityön asioiden esittelyä koordinoi vastaava sosiaalihuollon johtaja. Lisäksi palvelulinjojen omilla johtoryhmillä on merkittävä rooli rakenteellisen sosiaalityön työkäytäntöjen implementoinnissa ja tukemisessa omilla palvelulinjoillaan.

Professiotyöryhmä

Hyvinvointialueella toimii sosiaalihuollon professiotyöryhmä, joka kokoontuu kerran kuukaudessa. Työryhmän puheenjohtajana toimii vastaava sosiaalihuollon johtaja. Professiotyöryhmän asialistalla on pysyvänä asiana rakenteellinen sosiaalityö. Professiotyöryhmälle esitellään esimerkiksi käynnissä olevat sosiaaliset raportit.

Sisä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Sisä-Suomen yhteistyöalueelle luodaan hyvinvointialueiden rakenteellista sosiaalityötä tukevia rakenteita, jollaisia ovat esimerkiksi yhteiset rakenteellisen

sosiaalityön infotilaisuudet ja uutiskirjeet. Myös sosiaalisen raportoinnin ilmoitukset keskitetään jatkossa YTAlle. Sisä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus koordinoi yhdessä alueiden kanssa yhteisiä rakenteellisen sosiaalityön avauksia, kuten vaativiin ilmiöihin liittyvät kehittämisprosessit.

Rake-työryhmiä

Rakenteellisen sosiaalityön työryhmiä on hyvinvointialueen sisäinen työryhmiä, jossa on yksi edustaja kullakin sote-palvelulinjalta (avopalvelut, iäkkäiden ja vammaisten palvelulinja, lasten, nuorten ja perheiden palvelulinja ja sairaalapalvelut), Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiimin kehittämisspäällikkö sekä strategisen ohjauksen ja järjestämisen linjalta tietojohdamisen suunnittelija. Tämän lisäksi mukana ovat Sisä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kehittämisspäällikkö ja kehittämissuunnittelija. Työryhmillä on vastuullaan rakenteellisen sosiaalityön operatiivinen kehittäminen ja toteutus sekä koordinointi yhdessä palvelulinjakohtaisten rake-tiimien kanssa.

Palvelulinjakohtaiset rake-tiimit

Jokaiselle palvelulinjalle on muodostettu rake-tiimi, jonka jäsenet ovat lähtökohtaisesti asiakastyötä tekeviä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä. Rake-tiimiä koordinoi nimetty vastuhenkilö, kuten kehittäjäsosiaalityöntekijä, suunnittelija tai muu sosiaalihuollon ammattihenkilö. Tiimiläiset toimivat yhdyshenkilöinä rakenteellisen sosiaalityön sisältöjen ja asiakastyön välillä. Rake-tiimit organisoivat oman palvelulinjansa sisällä tai yhteistyössä muiden rake-tiimien kanssa erilaisia rakenteellisen sosiaalityön tekoja, kuten kirjoittavat mielipidekirjoituksia, tapaavat luottamushenkilöitä ja politiikan edustajia sekä työstävät sosiaalisia raportteja. Rakenteellinen sosiaalityö on lakisääteinen velvoite ja sen toteuttamiseksi tulee olla huomioitu tarvittava työajan käyttö kirjattuna tehtäväkuvaan.

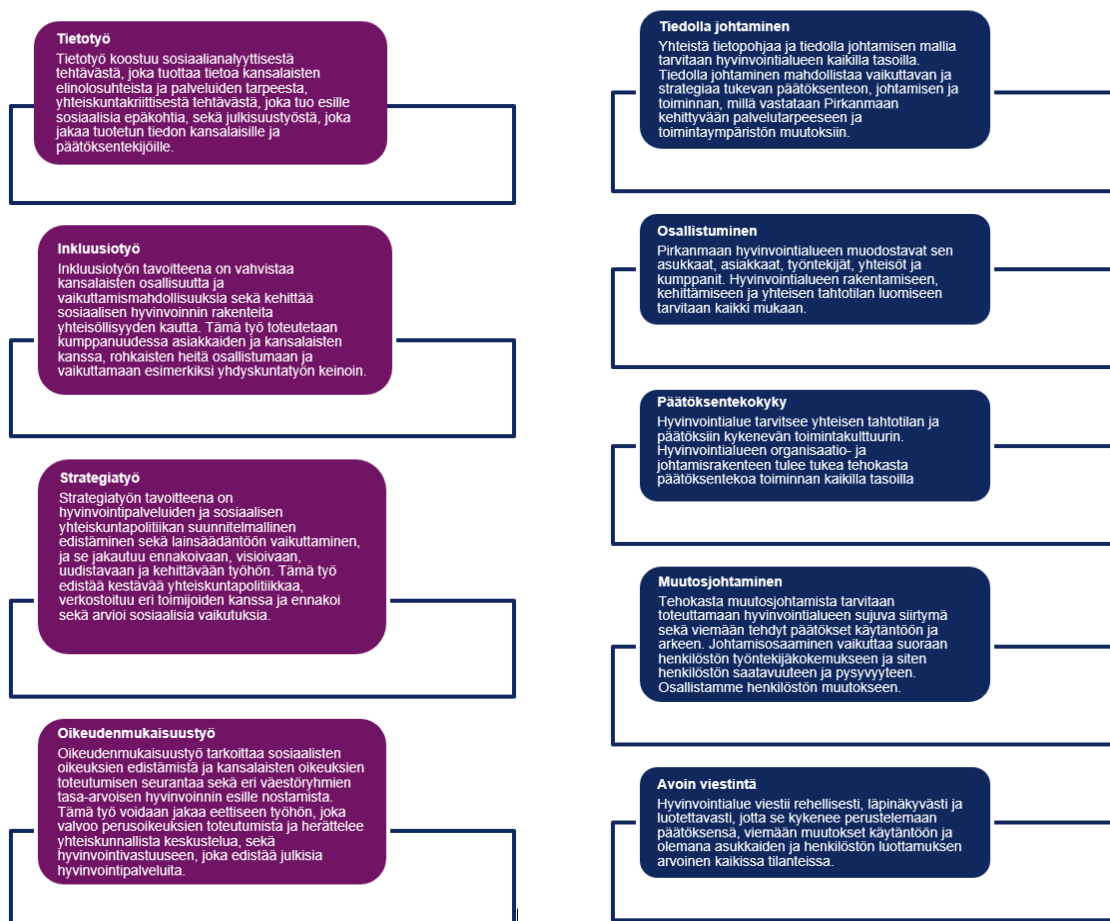
Toimija	Rooli	Vastuut
Sote-johdoryhmä	Johtaminen	Rakenteellisen sosiaalityön toteutumisen johtaminen. Puolivuositteisten koosteiden esittely laajennetussa sote-johdoryhmässä. Esittelyn koordinointi vastaavan sosiaalihuollon johtajan toimesta.
Professiotyöryhmä	Ohjaaminen ja viestiminen	Kokoontuminen kerran kuukaudessa. Rakenteellisen sosiaalityön ohjaaminen ja viestintä palvelulinjojen johtoryhmiin.
Sisä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus	YTA-tason koordinointi ja kehittäminen	YTA-tason yhteiset rakenteellisen sosiaalityön infotilaisuudet ja uutiskirjeet. Sosiaalisen raportoinnin ilmoitukset keskitetään YTAlle.
Rake-työryhmä	Operatiivinen toteutus, koordinointi ja kehittäminen	Kokoontuminen kerran kuukaudessa. Sora-havaintolomakkeiden käsittely, henkilöstön osaamisen vahvistaminen, sosiaalisten raporttien koordinointi ja yhteiskunnallinen vaikuttamistyö.
Palvelulinjakohtaiset rake-tiimit	Yhteyshenkilöt ja toteutus, viestintä	Asiakastyötä tekevät sosiaalihuollon ammattihenkilöt. Koordinointi nimettyjen vastuuhenkilöiden toimesta. Rakenteellisen sosiaalityön tekojen organisointi. Työajan käyttö kirjattuna tehtäväkuvaan.

Taulukko 1. Rakenteellisen sosiaalityön organisointi hyvinvointialueella

3.2 Suunnitelman yhteys hyvinvointialueen strategiseen suunnitteluun

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia vuosille 2026–2029 on parhaillaan valmisteilla. Vuosina 2023–2025 strategian kärkiteemoja on ollut neljä. Strategian onnistumisen edellytyksiksi on tällöin nostettu tiedolla johtaminen, osallistuminen, päätöksentekokyky, muutosjohtaminen ja avoin viestintä. Rakenteellisen sosiaalityön

ulottuvuudet (perustuen Anneli Pohjolan³ 2014 jaotteluun) ovat nivoutuneet saumattomasti hyvinvointialueen strategian onnistumisen edellytysten aihioihin.

Kuva 1. Rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet (vasemmalla kuvassa) suhteessa Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian onnistumisen edellytyksiin (oikealla kuvassa).

Rakenteellisen sosiaalityön toimintatapoja noudattaen vahvistetaan koko hyvinvointialueen strategian toteutumista. Sosiaalipoliittisesti orientoitunut työote ja johtamistyö liittyvät olennaisesti kaikkiin rakenteellisen sosiaalityön osa-alueisiin. On tärkeää tuoda yhteiskuntatieteellistä tietoa myös muiden hallintokuntien toimintaan ja päätöksentekoon, kuten koulutus-, elinkeino-, aluerakenne- ja työllisyyspolitiikkaan

³ Pohjola, Anneli (2014) Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Anneli Pohjola, Merja Laitinen & Marjaana Seppänen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. Unipress, 16–36.

eikä pelkästään sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Johtamisen keskeinen tehtävä on varmistaa rakenteellisen sosiaalityön toimintamahdollisuudet. Rakenteellista sosiaalityötä tulee johtaa tietoisesti, jolloin esihenkilötehtäviin kuuluu olennaisesti tieto- ja muutosjohtaminen sekä strateginen ja päätöksentekoon liittyvä johtaminen.

Tärkeää on yhtä lailla tuoda rakenteellisen sosiaalityön tietoa ja tietoteoriaa terveydenhuollon tiedon ja toimintakulttuurin rinnalle ja yhteyteen. Terveydenhuollon kutsuminen mukaan liittolaiseksi sosiaalihuollon rinnalle edistäisi yhteisten asiakkaiden oikeuksien toteutumista ja ajamista. Tämä vahvistaisi sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden yhteistä ääntä yhteiskunnassa. Esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivien ihmisten yhdenvertaisuuden toteutumisessa on vielä tehtävää.

Rakenteellisen sosiaalityön alueellisen toteutussuunnitelman tulee muodostaa kokonaisuus myös muiden hyvinvointialuetasoisien strategisten asiakirjojen, kuten hyvinvointisuunnitelman sekä asiakaskokemuksen ja osallistumisen ohjelman kanssa. Seuraavan hyvinvointisuunnitelman sisällöissä tulee huomioida rakenteellisen sosiaalityön merkitys hyvinvointialueen toiminnassa.

Asiakaskokemuksen ja osallistumisen ohjelma painottuu vaikuttamiseen, päätöksentekoon ja palvelujen kehittämiseen. Ohjelman tavoitteena on jatkuvasti ja systemaattisesti asettaa asiakas toiminnan keskelle. Tämä painotus ja tavoite ovat yhteneväisiä rakenteellisen sosiaalityön toteutuksessa.

4 Rakenteellisen sosiaalityön toteuttaminen

Seuraavaksi on esitelty rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisen kannalta keskeiset osa-alueet.

4.1 Alueellinen tietotuotanto ja tiedon hyödyntäminen

Sosiaalihuollon tiedolla johtamista tulee vahvistaa, jotta tunnistetaan ajoissa eri ilmiöihin vaikuttavia syitä ja tekijöitä. Rakenteellinen sosiaalityö havainnoi ja analysoi ilmiöitä näiden syiden taustalla sekä kehittää toimintatapoja, jotka vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin. Pirkanmaan hyvinvointialueelle on jo muodostunut hyvät ja selkeät rakenteet rakenteellisen sosiaalityön tietotyölle. Sen sijaan sosiaalityön TKIO-

rakenteet ovat vielä kehitysvaiheessa. Pääkaupunkiseudulla toimii Helsinki Practice Research Center, jonka toimintaa rahoittavat pääkaupunkiseudun kuntien lisäksi Helsingin yliopisto. Rakenteellisen sosiaalityön kontekstissa käytäntötutkimuksella olisi paljon annettavaa ja toiveena olisi hyvinvointialueen ja alueen korkeakoulujen välinen tiiviimpi yhteistyö sosiaalityötä koskevissa teemoissa.

Käytäntötutkimuksessa on keskeistä käytännön työntekijöiden ja asiakkaiden toiminta ja heidän yhteinen tiedonmuodostuksensa.

Rakenteellinen sosiaalityö tuottaa asiakastyöhön perustuvaa tietoa, joka käsittelee sosiaalihuollon asiakkaiden tarpeita ja niiden yhteiskunnallisia kytkeitä sekä arvioi sosiaalipalvelujen ja muiden tukitoimien vaikuttavuutta ja niiden vastaavuutta asiakkaiden tarpeisiin. Asiakastyöhön perustuvan tiedontuottamisen lisäksi rakenteelliseen sosiaalityöhön tulee sisältyä myös tutkimuksellisen tiedon tuottaminen ja yksi tietotuotantomenetelmistä on sosiaalinen raportointi. Tämä tieto auttaa kehittämään sosiaalihuollon sisältöä, suuntaamaan toimenpiteitä vaikuttavasti sekä parantamaan sosiaalihuollon, hyvinvointialueen ja kunnan muiden hyvinvointia edistävien toimien vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024⁴).

Sosiaalinen raportointi tarkoittaa rakenteellisen sosiaalityön tiedon keräämistä, tuottamista ja hyödyntämistä. Sosiaalisen raportoinnin tietoja voivat tuottaa asiakkaat palvelujen käyttäjinä, viranomaiset, ammatilliset toimijat, kolmannen sektorin edustajat ja asukkaat. Tiedonkeruu voi koskea yksittäisiä havaintoja tai asioita tai laajempaa ilmiötä ja se voidaan toteuttaa käyttämällä eri tiedonkeruumenetelmiä, esimerkiksi sosiaalisen raportoinnin havaintolomaketta tai haastatteluita. Sosiaalisen raportoinnin kooste sen sijaan tarkoittaa sosiaalisen raportoinnin tiedonkeruun koostetta tietyltä ajanjaksolta. Sosiaalinen raportti koostuu eri tiedonkeruumenetelmiä hyödyntämällä saadusta ja yhteiskuntatieteellisesti analysoidusta rakenteellisen sosiaalityön tiedosta. Raportissa hyödynnetään tutkimustietoa ja / tai

⁴ STM (2024) Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu ja 2024:13. [Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024 \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi)

indikaattoritietoa ja se sisältää toimenpide-ehdotuksia. Raportti voi koskea ilmiötä tai useampaa ilmiötä, asiaa tai tilannetta. Varsinkin rakenteellisen sosiaalityön kontekstissa tulee huomioida järjestöjen tekemä merkittävä työ erilaisissa marginaaleissa elävien ihmisten parissa. Tavoitteena voidaan pitää systemaattista järjestöään kuulemista ilmiötason keskusteluissa.

Pirkanmaan hyvinvointialueella tulee tehdä jatkuvaa sosiaalista raportointia ja myös käytäntötutkimuksen edellytyksiä tulee parantaa. Sosiaalihuollon ja terveysosiaalityön tulee saada vahvoja rakenteita ja työmuotoja, jotta käytännön työn ja tutkimuksen yhdistäminen onnistuu. Uuden sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmän käyttöönotto vuonna 2026 mahdollistaa jatkossa nykyaikaisen ja laajan raportoinnin ja palvelutuotannon seurannan reaaliaikaisesti.

Aulikki Kananoja⁵ on jo 1997 valmistuneessa Stakesin sosiaalityön selvityshenkilön raportissa ehdottanut, että sosiaalihuollon asiakastyöstä välitetään asiakastyöhön perustuvaa kokemustietoaan poliittisen päätöksenteon tueksi ja laadittaisiin vuosittaisia ”sosiaaliraportteja”, joiden sisältämällä tiedoilla täydennettäisiin kunnissa tuotettuja määrällisiä tiedonkeruumenetelmiä, samalla vahvistaen sosiaalityön asemaa yhteiskunnallisena muutosvoimana. Pirkanmaan hyvinvointialueella on sovittu sosiaalisen raportoinnin prosessi jo heti hyvinvointialueen alkutaipaleella. Tämän jälkeen sosiaalisia raportteja on jo julkaistu useita eri aiheista.

Pirkanmaan hyvinvointialueella sovittu prosessi sosiaaliselle raportille:

1. Tunnistetaan tarve kuvata ilmiötä sosiaalisen raportoinnin keinoin; kerätään ja systematisoidaan tietoa. Laaditaan sosiaalinen raportti, jossa keskiössä on tieto asiakkaiden ja asiakastyötä tekevien tuottamista havainnoista, joita on yhteiskuntatieteellisesti analysoitu.
2. Rake-työryhmiä vastaa sovitun prosessin toteutumisesta ja koordinoi tarvittaessa toteutusta.
3. Sosiaalisen raportin luonnosversio esitellään professiojohtamisen tiimille.

⁵ STM (1997) Sosiaalityön selvityshankkeen seurantaryhmän muistio. Työryhmämuistio. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 1999:27. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504224402>

4. Sosiaalinen raportti lähetetään kommentoitavaksi johdolle
5. Kommenttien perusteella jatkotyöstetty raportti lähetetään nähtäväksi em. vastaanottajajoukolle.
6. Raporttikohtaisesti päätetään, mille valiokunnalle tai valiokunnille sosiaalinen raportti annetaan tiedoksi. Valiokunta päätetään yhdessä valiokuntien sihteerien kanssa.
7. Sosiaalinen raportti on julkinen asiakirja, ja se julkaistaan Pirkanmaan hyvinvointialueen ulkoisilla ja sisäisillä verkkosivuilla. [Rakenteellinen sosiaalityö - pirha.fi](https://www.pirha.fi/rakenteellinen-sosiaalityo)

4.1.1 Kehittämistarpeet

1. Rakenteellisen sosiaalityön merkitystä esimerkiksi tiedolla johtamisen ja tiedolla vaikuttamisen konteksteissa, varsinkin tiedon toisiokäytön näkökulmasta, tulee kirkastaa. Tätä tukee hyvinvointialueen yhteisen sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmän käyttöönotto sosiaalihuollon palveluissa vuonna 2026. Myös sosiaalihuollon yhteisen tiedonmuodostuksen käytäntöjä on hyvä vahvistaa.
2. Käytäntötutkimuksen kehittäminen hyvinvointialueella tukee rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisen implementointia.

4.2 Kansallinen tietotuotanto

THL tulee tarjoamaan rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon tietotuotepalvelun, joka tarjotaan hyvinvointialueiden käyttöön sosiaalihuollon tiedolla johtamisen tueksi. Tietotuotepalvelu pohjautuu sosiaalihuollon seurantarekisterin tietoihin, joka on vuonna 2023 käynnistynyt sosiaalihuollon tietojen seurantaväline. Rekisteriin kerätään aluksi sosiaalihuollon keskeiset asiakas- ja palvelutiedot, ja rekisteri laajenee 2020-luvun aikana kattamaan laajasti palveluiden tarvetta ja palveluprosesseja kuvaavaa tietoa. Tietoa kerätään, jotta sosiaalihuollon palveluita voidaan kehittää paremmiksi. Hyvinvointialueet käyttävät seurantarekisteriä tietojohdamsensa tukena. Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käynnistyttyä tietotuotantoa hyödynnetään kansallisessa arvioinnissa ja ohjauksessa. Hyvinvointialueet toimeenpanevat kansallisen tietotuotannon, mikä

tarkoittaa, että toteutussuunnitelmassa hyvinvointialueet huomioivat tiedonkulut ja toimintaprosessit myös rakenteellisen sosiaalityön kansallisesti tuotettavalle tiedolle.

4.2.1 Kansallisen tietotuotannon toimeenpano hyvinvointialueella

Pirkanmaan hyvinvointialueen sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmästä saatavat tiedot siirtyvät kansalliseen sosiaalihuollon seurantarekisteriin, joka toimii pääasiallisena kansallisen tietotuotannon tietoaikana. Tiedot kansalliselta tasolta tulevat olemaan kattavia muutaman vuoden kuluttua. Tietotuotannon näkökulmasta, niin alueellisesti kuin kansallisesti, on syytä huomioida, että tarkasteltavan tiedon tulee olla laadukasta ja luotettavaa, ja suurten toimintamuutosten vuoksi sosiaalihuollon tiedonhallinnassa, tässä on epävarmuustekijöitä.

4.2.2 Kehittämistarpeet

1. Hyvinvointialueen sote-palveluissa sekä tietojohdamisen yksikössä tulee olla kyvykkyyttä ja riittävästi resursseja seurata yhteiskunnallisia kehityskulkuja ja nousevia ilmiöitä ja hyödyntää kansallista tietotuotantoa alueellisen toiminnan kehittämiseksi. Vahvistetaan ilmiölähtöisen tiedon hyödyntämistä kehittämistoiminnassa.

4.3 Rakenteellisen sosiaalityön työkäytännöt

Rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan hyvinvointialueen organisaation monilla eri tasoilla. Rakenteellisen sosiaalityön tulee näkyä strategiasta käytännön työhön. Tässä osiossa keskitytään rakenteellisen sosiaalityön työn käytänteisiin.

4.3.1 Työkäytännöt

Asiakastyössä tehtävä rakenteellinen sosiaalityö

Rakenteellisen sosiaalityön ytimessä on asiakastyössä tehtävä rakenteellinen sosiaalityö. Se tarkoittaa jokapäiväistä asiakkaiden oikeuksien edistämistä ja asianajotyötä. Lisäksi se tarkoittaa palveluista ja oikeuksista tiedottamista ja rakenteellisten esteiden poistamista tai lieventämistä asiakkaan elämässä.

Rakenteellista sosiaalityötä tehdään lisäksi asiakkaan osallisuutta ja yhteiskunnallista toimijuutta sekä vaikuttamista edistävien toimien kautta. Sosiaalityön keskeistä käsitettä voimauttaminen / valtaistaminen toteutettaessa tehdään myös rakenteellista sosiaalityötä. Keskeisenä elementtinä asiakastyössä on verkostotyö ja yhteisöllinen

työ, jossa asiakkaan tai yhteisön hyvinvointia ja oikeuksia edistetään suhteessa muihin toimijoihin.

Rakenteellisen sosiaalityön tietotyön kannalta ajateltuna asiakastyön tieto on keskeisessä asemassa. Tietojärjestelmätiedon ohella asiakastyössä kertyy myös hiljaista tietoa ja kumuloituvaa asiantuntijatietoa erilaisista ilmiöistä ja sosiaalisista ongelmista. Näin ollen asiakastyötä tekevät sosiaalihuollon ammattilaiset ovat keskeisessä asemassa toteuttaessaan rakenteellista sosiaalityötä tehdessään asiakastyötä ja lisäksi tuodessaan asiakastyön tietoa osaksi rakenteellisen sosiaalityön tietoperustaa. Asiakastyössä toteutetaan rakenteellista sosiaalityötä myös siten, että yksilöasiakkaan tai asiakasperheen kohtaamaa rakenteellista epäkohtaa ratkaistaan ammattilaisen ja asiakkaan yhteistyössä. Samalla kertyy yleisempää tietoa ilmiöistä ja rakenteellisista ongelmista, joista voidaan viestiä rakenteellisen sosiaalityön eri toimintamuodoissa.

Rake-vartti

Rake-vartti on matalan kynnyksen, helposti saavutettava, rakenteellisen sosiaalityön toimintamalli tiimeihin ja työyhteisöihin. Yhteisiin tiimitapaamisiin sovitaan esimerkiksi kerran kuukaudessa rake-vartti, jolloin syvennyttään johonkin ajankohtaiseen ilmiöön ja / tai keskustellaan muista ajankohtaisista rakenteellisista asioista. Rake-varteissa keskeisiä toimijoita ja yhdyshenkilöitä ovat rake-tiimiläiset.

Yhteisösosiaalityö

Yhteisösosiaalityö on yksi lakisääteisistä sosiaalihuollon tehtävistä. Pirkanmaan hyvinvointialueella toimii Yhteisösosiaalityön yksikkö asumisen ja osallisuuden sosiaalipalvelujen vastuualueella. Lisäksi yhteisösosiaalityötä toteutetaan Lähitori-toiminnassa ja perhekeskusverkostossa joka puolella Pirkanmaata.

Yhteisösosiaalityössä on ominaista vahva yhteistoimijuus eri alueiden asukkaiden, järjestöjen, seurakuntien ja kuntien toimijoiden kanssa. Rakenteellisen sosiaalityön ja yhteisösosiaalityön tavoitteet ovat hyvin yhteneväiset asukkaiden hyvinvoinnin, toimijuuden ja osallisuuden vahvistamisen osalta. Yhteisösosiaalityön eri toimintaympäristöissä syntyvää tietoa hyödynnetään rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisessa. Lähiyhteisöissä muodostuva tieto ja ymmärrys yhteiskunnasta on hyvin arvokasta rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon ja vaikuttamistyön

kannalta. Yhteisösosiaalityön avulla muodostetut sosiaaliset suhteet ja verkostot vahvistavat rakenteellisen sosiaalityön mahdollisuuksia vaikuttaa jatkuvasti ja suoraan asukkaiden ja yhteisöjen hyvinvointiin ja osallisuuteen.

Etsivä työ

Yhteisösosiaalityön tavoin etsivä työ lisättiin sosiaalihuoltolakiin heinäkuussa 2023. Pirkanmaan hyvinvointialueen etsivän sosiaalityön tiimi toimii osana osallisuutta tukevia palveluja. Etsivän sosiaalityön tehtävänä on löytää ja tavoittaa henkilöitä, jotka eivät muilla tavoin tule autetuiksi virallisessa auttamisjärjestelmässä. Useimmin etsivän sosiaalityön asiakkaat elävät yhteiskunnan marginaaleissa. Tieto ja ymmärrys heidän elämäänsä vaikuttavista rakenteellisista tekijöistä ja olosuhteista on arvokasta ja välttämätöntä, jotta julkisia palveluja voidaan kehittää saavutettavammiksi. Tietotyön kannalta on arvokasta lisätä ymmärrystä yhteiskunnallisista kehityskuluista ja ilmiöistä, jotka näyttäytyvät etsivän sosiaalityön asiakkaiden arjessa ja elämässä. Etsivä sosiaalityö on osallistunut sosiaaliseen raportointiin tiedonkeruun kautta. Saatua tietoa on hyödynnetty laajemmissa sosiaalisissa raporteissa.

Perhekeskustoiminta ja Näkymä-työkalu

Perhekeskuksella tarkoitetaan lasten, nuorten ja perheiden palveluiden ja toimijoiden verkostoa, joka on otollinen alusta rakenteelliselle sosiaalityölle. Pirkanmaalla verkostoon kuuluvat Pirkanmaan hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen, uskonnollisten yhteisöjen sekä Kelan palvelut ja toiminnot. Perhekeskusverkosto mahdollistaa asiantuntijuuden jakamisen, yhteiskehittämisen ja palvelupolkujen sujuvoittamisen. Perhekeskustyö on yhteisövaikuttavaa, kun jokaisella tasolla toteutuvat seuraavat periaatteet: yhteinen tavoite, jaetut seurannan mittarit, toisiaan edistävät toiminnot, jatkuva vuorovaikutus ja taustatuki-organisaatio.

Perhekeskustoiminnassa painottuvat vahvasti ennaltaehkäisy ja varhaisen vaiheen työ, mutta rakenteellisen sosiaalityön tehtävänä on tuoda myös korjaavien palveluiden käyttäjien tarpeita näkyviin ja kuuluviin. Raskaampien palveluiden asiakkaat käyttävät myös perus- ja perhekeskuspalveluita; lapset elävät arkeaan koulussa, käyvät neuvolassa, ovat päivähoitossa.

Pirkanmaan hyvinvointialueella on Lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjalla ja perhekeskusverkostossa käytössä Näkymä-työkalu, joka on Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön (Itla) kehittämä työkalu lapsiperhepalveluihin. Näkymä-työkalun avulla kerätään alueellista tietoa kohdentuen lapsiperheiden palveluihin ja saadaan näin tukea lapsiperheiden palveluiden tiedolla johtamiseen. Tällä hetkellä Näkymä-työkalu on käytössä Tampereen kaupungilla, mutta myös muut kunnat voivat halutessaan ottaa sen käyttöön liittymällä yhteisövaikuttavuustyöhön.

Kehittäjäasiakkaat ja asiakasraadit

Asiakkaiden ja asukkaiden osallisuuden vahvistaminen on yksi Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian kärjistä. Rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta katsottuna osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen ovat keskeisiä työn tavoitteita ja painopisteitä. Kehittämistyö tai vaikuttamistyö ilman asiakkaiden osallistumista ei ole vaikuttavaa tai tarkoituksenmukaista. Rakenteellista sosiaalityötä toteutettaessa asiakkaiden ja asukkaiden kanssa voidaan työskennellä esimerkiksi kehittäjäasiakasryhmien, asiakasraadin, haastattelujen, työpajojen, yksilötyön ja yhdessä laadittujen kirjallisten kannanottojen keinoin.

Rakenteellisen sosiaalityön tiedonmuodostuksessa kokemustoimijoilla on keskeinen rooli. Sosiaalisissa raporteissa on usein käytetty kokemustoimijoiden näkemyksiä yhtenä tietolähteenä, ammattilaistiedon rinnalla. Ammattilaisten tuottamaa tietoa on voitu myös analysoida yhdessä kokemustoimijoiden kanssa tai toisin päin.

Kuntayhteistyö

Hyvinvointialueella ja Pirkanmaan kunnilla on yhteiset asukkaat ja väestöpohja. Asukkaille järjestetään ja toteutetaan yhdyspintapalveluita, joita ovat esimerkiksi terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, työllistymisen tukeminen, kotoutumisen edistäminen sekä sivistys- ja sote-palveluiden tiivis yhteistyö. Tärkeää yhteistyötä tehdään muun muassa asuntorakentamisen asuntopolitiikan suunnittelussa. Lisäksi tärkeää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa viedään eteenpäin yhdessä. Yhteistyön kannalta rakenteellisen sosiaalityön viitekehys on keskeinen, mihin velvoittaa jo sosiaalihuoltolain 7 § rakenteellisen sosiaalityön kirjaus, jossa sanotaan rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluvan: ”sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi hyvinvointialueen muiden toimialojen ja kunnan suunnittelua sekä yhteistyö

yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen.”

Järjestö- ja sidosryhmäyhteistyö

Järjestöjen ja muun kansalaisyhteiskunnan mukaan ottaminen rakenteelliseen sosiaalityöhön on oleellista, jotta tieto rakenteellisista ongelmista on kattavaa (Närhi ym. 2022: 25⁶). Rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta järjestöt ja muu kansalaisyhteiskunta ovat aivan keskeisiä yhteistyökumppaneita. Yhteistyötä tehdään sekä asiakastyössä, kehittämistyössä että suunnittelutyössä kaikilla palvelulinjoilla ja kaikilla organisaation tasoilla. Yhteistyössä hyödynnetään myös järjestöyhteistyöryhmää. Sosiaalityön juuret ovat settlementityössä, ja yhä edelleen järjestöjen rooli sosiaalityön asiakkaiden hyvinvoinnin kannalta on ohittamaton; samoin kuin järjestöjen rooli sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyn kannalta. Tietotyön näkökulmasta järjestöillä on merkitystä sosiaalisen raportoinnin tiedontuottajina ja uusien ilmiöiden esiin nostajina.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, hyte-työ

Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on lakisääteinen yhteinen hyvinvointialueen ja kunnan tehtävä. Hyvinvointia ja terveyttä edistävien palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden lisääminen edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä, kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja ja siten vaikuttaa sote-palveluiden tarpeeseen ja niiden kustannuskehitykseen. Rakenteellinen sosiaalityö tukee Hyte-työtä tarjoamalla sekä tietoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi että konkreettisesti edistämällä asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia. Rakenteellisen sosiaalityön tietotyön ja tiedolla johtamisen hyödynnettäväksi on vielä toistaiseksi käytössä PUHTI-hankkeen⁷ raportti.

⁶ Närhi K., Kokkonen T., Rantamäki N., Kannasoja S., Ruonakangas S. 2022 Monitoimijainen rakenteellinen sosiaalityö. Teoksessa Liukko E. ym. (toim.) Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. THL raportti 1 / 2022. THL, Helsinki, 25–30.

⁷ Palvelujärjestelmän ulkopuolelta kertyvä tieto hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisen käyttöön. THL 2019-2025. Lisätietoja: <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/palvelujarjestelman-ulkopuolella-kertyva-tieto-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtamisen-kayttoon-puhti->

Kaikille avoin digitaalinen sosiaalisen raportoinnin havaintolomake

Käytössä on kaikille avoin, julkinen sosiaalisen raportoinnin digitaalinen havaintolomake, joka löytyy hyvinvointialueen verkkosivuilta ja intrasta. Lomakkeen avulla kuka tahansa voi ilmoittaa havaitsemastaan ilmiöstä tai havainnosta matalalla kynnyksellä. Mikäli samasta ilmiöstä kertyy useampia ilmoituksia, voidaan niistä mahdollisesti lähteä työstämään laajempaa sosiaalista raporttia. Sosiaalisissa raporteissa käytettävät tiedonkeruun menetelmät vaihtelevat, mutta tavoitteena on aina saada moniääninen tieto käsiteltävästä ilmiöstä ja laajentaa yksittäisten lomakeilmoitusten kautta saatuja tietoja.

Ilmiökohtaiset kyselyt ja haastattelut

Ilmiöihin liittyvät kyselyt, jotka kohdennetaan paikallisesti, keskeisille toimijoille ja niiden aineistoja hyödynnetään sosiaalisissa raporteissa. Lisäksi tulee rakentaa toimivat kahdensuuntaiset kanavat keskusteluun ja yhteiseen vaikuttamistyöhön. Kolmannen sektorin rooli yhdessä Pirhan kanssa tehtävässä verkostotyöskentelyssä on merkittävä. Sosiaalisissa raporteissa voidaan hyödyntää myös vaikuttamistoimielimiä ja muita toimivia kokemustoimijoiden foorumeita, joilla on liittymäpintaa tarkasteltavaan ilmiöön.

4.3.2 Kehittämistarpeet

1. Sosiaalisen raportoinnin digitaalinen havaintolomake, joka on yksi tapa kerätä tietoa sosiaalisista ilmiöistä, on muokattu vuoden 2025 alusta Forms-lomakkeelle (aiemmin Analystica). Tavoitteena on tehdä omistajuuden siirto havaintolomakkeesta Sisä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselle vuoden 2026 alusta. Omistajuuden siirrolla tavoitellaan Sisä-Suomen yhteistyöalueen (YTA) yhtenäisempää toimintatapaa ja lomakekertymän tilastointia ja niiden analysointia.
2. Rakenteellisen sosiaalityöhön liittyvät asiat olisi hyvä viedä säännöllisesti palvelulinjojen eri johtoryhmiin, jolloin rakenteellisen sosiaalityön työkäytännöt tulisivat osaksi johtamiskulttuuria ja johtoryhmä voi tarvittaessa tarttua saman tien nousseisiin kehittämiskohtiin.
3. Käytäntötutkimuksen kehittäminen. Käytäntötutkimus on sosiaalityön kehittämisestä ja tutkimuksesta rakentuva, yhteisen oppimisen ja

tiedonmuodostuksen prosessi. Laadullisen ja kvantitatiivisen tiedon yhdistäminen ja hyödyntäminen siten, että tutkimustieto ja tutkimuksen tekeminen hyödyttää käytäntöjä ja on aidosti vuoropuhelussa käytännön kanssa.

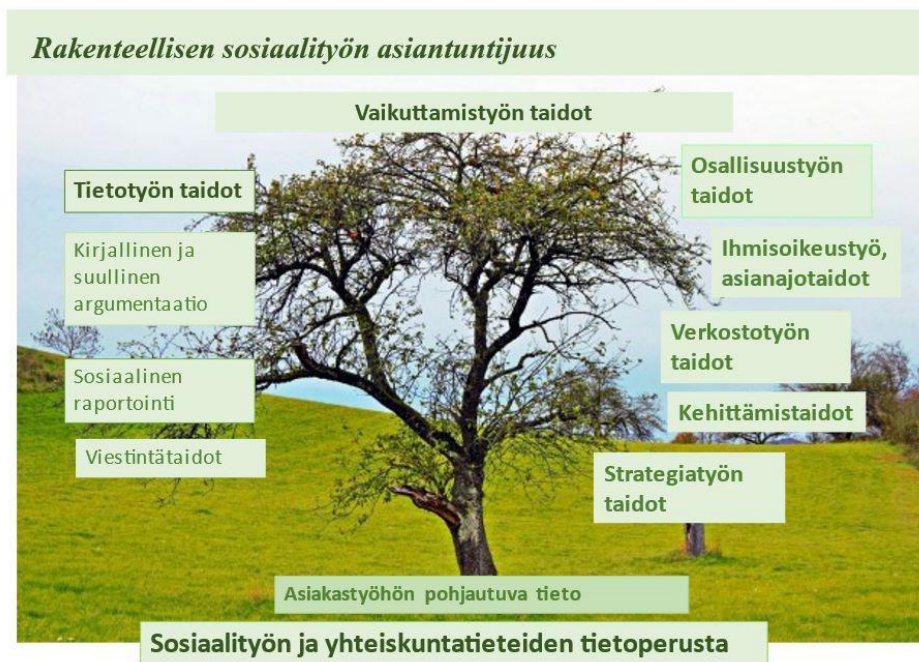
Tutkimuslupamenettelyn ja tutkimusprosessien tekeminen helpoksi käytäntötutkimuksia tekeville työntekijöille.

4. Käytännöillä, kuten pitämällä kerran kuussa rake-vartteja esim. tiimipalaverin yhteydessä, voi edistää isompiakin kokonaisuuksia. Keskustelun pohjalta saadaan materiaalia esimerkiksi sosiaaliseen raporttiin tai mielipidekirjoitukseen.

5 Osaamisen vahvistaminen

5.1 Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen vahvistamisen käytännöt

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus muodostuu useasta taidosta sekä sosiaalityön ja yhteiskuntatieteiden tietoperustasta. Asiantuntijuuden pohjalla on asiakastyöstä kertyvä tieto. Asiantuntijuus vahvistuu eri taitoja vahvistamalla koulutusten, toiminnan ja työkokemuksen kautta. Henkilöstön asiantuntijuuden jatkuva vahvistaminen on oleellista, sillä sosiaalialalla on paljon vaihtuvuutta. Asiantuntijuus syntyy usein jaetusti ja vuorovaikutuksessa, eli yhteistyössä kollegoiden, asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa. Asiantuntijuutta ylläpidetään koulutuksin, työpajoin ja yhteisin tilaisuuksin. Esimerkiksi arvoihin ja sosiaalityön etiikkaan liittyviä tilaisuuksia on tarpeen järjestää säännöllisesti, jotta organisaatiokulttuurissa vallitsee asiakaskeskeinen ajattelu. Alla olevassa kuvassa rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus on esitetty asiantuntijuuspuuna, jonka eri oksilta versoo asiantuntijuuden osa-alueita.

Kuva 2. Asiantuntijuuspuu

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden pohjana ovat sosiaalityön teoreettinen tietoperusta sekä ammatillisesti rakentunut tieto. Laajemmin katsottuna asiantuntijuus rakentuu lisäksi yhteiskuntatieteellisestä tiedosta sekä yhteiskunnassa tapahtuvien ilmiöiden ja tapahtumien rakenteellisten ulottuvuuksien havainnoimisesta. Rakenteellisen sosiaalityön tieto on näin ollen laajempaa kuin pelkässä asiakastyössä kertyvä tieto. Kuten kaikessa työssä, myös rakenteellisessa sosiaalityössä, asiantuntijuus kumuloituu ja kerrostuu vähitellen henkilön ja yhteisöjen kokemusten lisääntyessä. Kaiken pohjana on sosiaalityön ja yhteiskuntatieteiden tietoperusta, josta asiantuntijuus versoo. Sen rakentuminen on jatkuva prosessi, johon vaikuttavat asiakastyössä kertyvät tiedot ja taidot. Asiakastyö elävöittää rakenteellisen sosiaalityön tietoa ja tekee siitä merkityksellistä.

Rakenteellisen sosiaalityön ja asiakastyön voidaan nähdä muodostavan keskinäisen jatkumon eivätkä ne ole täten toisistaan irrotettavissa (Kivipelto 2022, 13⁸).

⁸ Kivipelto Minna 2022, Rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet. Teoksessa Liukko E. ym. (toim.) Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. THL raportti 1 / 2022. THL, Helsinki, 13–18.

Rakenteellisen sosiaalityön tieto ei muodostu tyhjiössä, vaan on jatkuvassa vuoropuhelussa ja reflektiossa yhteiskunnan ilmiöiden ja olosuhteiden kanssa. Asiantuntijuus ja tieto ovat historiallisesti oman aikansa ja paikkansa tuotoksia, sillä käsitykset eettisesti kestävästä työmenetelmästä ja työtavoista muuttuvat alati.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuteen kuuluvat tietotyöhön liittyvät osa-alueet, kuten tiedonkeruutaidot - sekä "kentältä" että tieteellisestä kirjallisuudesta - tiedon analysointi yhteiskuntatieteellisen viitekehyksen läpi sekä tiedon esittämisen taidot, esimerkiksi sosiaalisten raporttien tai muiden kirjallisten ja suullisten tuotosten muodossa. Yksi tietotyöhön, ja keskeisesti myös muuhun rakenteelliseen sosiaalityöhön, liittyvä osa-alue on osallisuustyö, eli asiakkaiden ja asukkaiden kanssa yhdessä tehtävä työ. Tietotyöhön liittyvät myös argumentointitaidot, sekä suullisesti että kirjallisesti. Jotta tieto olisi uskottavaa, tulee se argumentoida vakuuttavasti ja ymmärrettävästi. Argumentaatiotaitoihin liittyvät valmiudet osallistua julkiseen ja muuhun yhteiskunnalliseen keskusteluun eri areenoilla.

Rakenteelliseen sosiaalityöhön liittyy vahvasti vaikuttamistyö. Vaikuttamistyö on tehokasta silloin, kun vaikutetaan tiedon kautta sellaisilla tavoilla, jotka ovat ymmärrettäviä myös muille kuin sosiaalityön ammattilaisille. Vaikuttamistyötä voi tehdä organisaation sisällä mutta sen tulee ulottua myös muualle yhteiskuntaan. Rakenteellista sosiaalityötä voi tehdä kuntien suuntaan, jotta kunnat huomioisivat strategioissaan ja suunnitelmissaan sosiaalityön asiakkaiden ja muiden vaikeissa olosuhteissa elävien asukkaiden tilanteet aiempaa enemmän. Vaikuttamistyötä ja strategiatyötä voi tehdä myös valtakunnallisesti, jolloin vaikutetaan yleiseen ilmapiiriin tai vaikkapa ministeriöihin, lainsäätäjiin tai valtion virastoihin. Verkostotyö ja kehittämistyö ovat keskeinen osa rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta.

Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen vahvistamisen käytäntöjä tarkasteltaessa on tärkeä erottaa, missä roolissa asiantuntija työskentelee. Asiakastyössä, kehittämistyössä ja johtamistyössä painottuvat eri asiantuntijuudet eri tavoin.

Asiakastyön tekijöiden kannalta asiantuntijuutta voi vahvistaa ja toteuttaa esimerkiksi rake-tiimissä yhdessä muiden ammattilaisten kanssa. Kehittämistyössä ja johtamistyössä painottuvat strategiatyön, viestinnän ja vaikuttamistyön näkökulmat erityisesti.

5.2 Kehittämistarpeet

1. Hyvinvointialueen työntekijöiden tietoisuutta rakenteellisesta sosiaalityöstä tulee lisätä. Tämä vaatii systemaattista tiedottamista ja kouluttamista. Sisä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus tukee osaltaan tätä vastaamalla henkilöstölle suunnattujen uutiskirjeiden ja infotilaisuuksien suunnittelusta, toteutuksesta ja koordinoinnista yhteistyössä hyvinvointialueen rake-työryhmin kanssa. Käytännön työntekijöille tulee mahdollistaa rakenteellisen sosiaalityön toteuttaminen osana perustyötään. Palvelulinjakohtaisten rake-timien toiminta on kriittisessä asemassa, jotta työntekijän kynnys osallistua rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiseen olisi mahdollisimman matala.

6 Viestintä

Viestinnällä on suuri merkitys rakenteellisen sosiaalityön implementoinnissa sosiaalihuollon toimintatapoihin ja -rakenteisiin. Rakenteellisella sosiaalityöllä on oma sivustonsa niin hyvinvointialueen [julkisilla verkkosivuilla](#) kuin [intrasivuilla](#). Intrasivuilla tiedotetaan erilaisista rakenteellisen sosiaalityön tapahtumista ja koulutuksista. Lisäksi henkilöstön tavoittamiseen rakenteellisella sosiaalityöllä on tiimi [Teamsissä](#), joka on avoin kaikille pirhalaisille. Rakenteelliseen sosiaalityöhön olennaisesti kuuluva [sosiaalisen raportoinnin sähköinen havaintolomake](#) löytyy kummaltakin verkkosivustolta. Näin muun muassa asukkailla, asiakkailta, kuntien ja järjestöjen edustajilla on mahdollisuus tuoda esille havaintojaan erilaisista ajankohtaisista ilmiöistä ja ongelmista sekä vaikuttaa ja osallistua rakenteellisen sosiaalityön tiedonkeruuseen ja -muodostukseen.

Viestinnässä huomioidaan monikanavaisuus ja ammattilaisille viestitään rakenteellisen sosiaalityön sisällöistä uutiskirjeen, rake-infojen ja blogin avulla. Muille sidosryhmille viestitään Pirhan ulkoisten verkkosivujen ja siellä julkaistavan blogin kautta. Osana rakenteellisen sosiaalityön toteuttamista eri aihepiireistä voidaan olla aktiivisesti yhteydessä median edustajiin. Aktiivinen rooli suhteessa mediaan voi lisätä oikeellisen tiedon välittymistä kansalaisille. Marginaalissa elävien ihmisten näkyminen medioissa ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla voidaan nähdä yhtenä rakenteellisen sosiaalityön tavoitteena.

Suunnitelman päivitystiedot

Pirkanmaan hyvinvointialueen alueellisen toteutussuunnitelman päivitys vuonna 2025 on laadittu avopalvelujen kehittäjäsosiaalityöntekijä Elina Perkiön ja Hoppu-hankkeen tietojohdamisen suunnittelija Riikka Sujamon toimesta. Päivitystä ovat kommentoineet rakenteellisen sosiaalityön työryhki sekä Pirkanmaan professiojohtamisen tiimi. Toteutussuunnitelman päivityksen hyväksyy sote-johtoryhmä.

Suunnitelman päivitys on hyväksytty sote-johtoryhmässä 10.12.2025

pirha.fi

23

Seuraa meitä somessa.